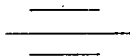

3. Nyomtatott eszközök: szórólapok, prospektusok, szervezeti újság, hírlevelek, arculati kézikönyv, üdvözlőkártyák, matricák, címkék, évkönyvek, új belépők fogadó mappája.
4. Személyes kapcsolat (Human Relations): rendezvények, sajtótalálkozók, konferenciák, kiállítások, bálók, estélyek, évfordulók, avatások, túrák, kirándulások, művészeti versenyek.
 - „Sétáló menedzsment”: a vezetők informális beszélgetése a beosztottakkal az adott szervezeti egységben.
 - „Road-show”: az iskolavezetés személyes találkozásai az osztályokkal és a diákokkal.
 - Személyi elismerések: a közösen megélt ünnepek növelik a munkatársak szervezet iránti lojalitását.
5. Belső pr-feladatok: vezetői döntések publikálása, szervezeti információs hálózatok kiépítése, vezetőknek kommunikációs tanácsadás, belső hírlevél újság szerkesztése, gondozása.
6. Pr-akciókhoz kapcsolódó eseti feladatok: helyi közösségi tájékoztatók, fórumok megszervezése, támogatói körök, klubok létrehozása, felmérések, innovatív kutatások készítése.
7. Kapcsolatszervezéshez tartozó feladatok: személyes találkozók, tárgyalások, vendégek programjának szervezése, protokolláris feladatok ellátása.

Jól látszik, hogy a piár és a marketing-tevékenység a ma közoktatási intézményeiben rendkívül összetett, sokszínű feladatsort foglal magában, műveléséhez önálló, más tevékenységgel nem foglalkozó emberre van szükség.

FARKAS OLGA
főiskolai tanár
SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Szeged

Állampolgári kompetenciák fejlesztése a szakképzésben tanulók körében a megvalósult projektfeladatok tükrében *

A demokratikus társadalmi működést hazánkban több mint másfél évtizede törvények biztosítják. A rendszerváltozás után kiépült a jogállamiság intézményrendszere is. Ám ezzel párhuzamosan a „fejekben” – köznapi szóhasználattal élve – nem zajlott le a szemléletváltás. Előadásunk egy megvalósult projektről szól, amely a kívánt szemléletváltozást segíti elő. Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet mint az Oktatási és Kulturális Minisztérium szakmai háttér-intézménye az Új Magyarország Fejlesztési Terv kiemelt programjai mellett a szakképzés területén is végez kutatásokat, fejlesztéseket. Az intézet irányításával 2008 januárjától júniusig az „Elektronikus mintavételi keretrendszer kifejlesztése és megvalósítása a demokratikus állampolgárságra képzés és a társadalmi-gazdasági eredményesség közötti összefüggés vizsgálata” című szakképzési projekt zajlott Budapesten és Szegeden.

* Az előadás elhangzott a Szakképzési Szakmai Napok konferencián Szegeden 2008. május 9-én. (A szerző)

Előadásunkban konkrét kutatási programról fogunk beszélni. Először a *fejlesztési célt és logikát* ismertetjük, majd bemutatjuk a *projektben együttműködő szakmai partnereket*. Bővebben beszélünk a pilot projekt részleteiről, nagyobb vonalakban említjük a *fejlesztési elképzelések kiterjesztését*. Mindezek után a számok tükrében foglaljuk össze a *projekt eseményeit és a projektfeladatok megvalósításában közreműködőket*. Végül kitérünk az *eredmények jelentőségére és az eredmények fenntartására vonatkozó tervekre*.

Fejlesztési cél és logika

A projekt a fő célnak megfelelően *informatikai fejlesztéseket* hajtott végre. Olyan *elektronikus mintavételi keretrendszert* fejlesztett ki, amely teljes mértékben kiváltja a tudományos kutatások lebonyolításhoz szükséges papír alapú mintavételi eljárásokat. Ugyanakkor az informatikai fejlesztésekkel párhuzamosan konkrét kutatási programot is megvalósított.

A kutatási program célja a *szakképzésben tanuló fiatalok társadalmi és gazdasági tudatosságának és kompetenciájának növelése*. Célcsoport a 14-18 éves szakközépiskolások és a 18-25 év közötti szakképzésben tanuló fiatal felnőttek.

Szakmai aktualitású az a választás, hogy az elektronikus mintavételi keretrendszert milyen tartalom keresztül fejlesszük ki. Az európai uniós tagságból következően a 202/2007-es kormányrendelet a Nemzeti alaptantervben kiemelt fejlesztési feladatok között jeleníti meg az *aktív állampolgársággal* kapcsolatos elemeket. Nagyobb hangsúlyt kapott a *gazdaság* alapvető összefüggéseit értő és a javakkal gazdálkodni képes egyének kompetenciaalapú képzése is. A jogszabályváltozással „hivatalosan” is feladattá vált az állampolgári kompetenciák fejlesztése. Erre reagálva vizsgáljuk a szabályozásba újonnan beemelt területeket.

A következőkben *általában* a fejlesztési megközelítésekről, majd a projektben megvalósított *konkrét* fejlesztési logikáról és alapelvekről szólunk. Fejlesztési logika lehet egy elméleti modell gyakorlati megvalósítása, vagy fordítva, gyakorlati igényre, szükségletre reagálva fejlesztőprogram kialakítása és megvalósítása. Gyakori a külföldi programok átvétele vagy a jó gyakorlatok adaptálása is a *fejlesztés szándékával*. A fejlesztési elképzelés épülhet fiziológiai alapokra, az agy működésére, fejlődéslélektani, életkori sajátosságokra. Policy tevékenységek viselkedésváltozásra bírhatják a szervezeteket a rendszerkörnyezet megváltoztatásával, jogszabály-módosítással, finanszírozási feltételek módosításával.

Adott esetben nem követhető az a logika, hogy konkrét igényeket és szükségleteket mérjünk fel és reagáljunk rájuk, mert a *fiatalok oldaláról nem jelentkezik igény* az állampolgári kultúra és a gazdasági műveltség emelésére, általában a demokratikus értékek szerinti életre. A projekt fejlesztési logikája újabb alternatívával színesíti a palettát. Az alkalmazott fejlesztés fő sajátossága, hogy az adott helyzetből, a *diákok gondolkodásmódjából* indul ki, és arra reagál. Régóta ismerős a tétel, ha a diákok képességeihez mérten túl magas szintet állítunk fel, a diákok frusztráltakká válnak, ha túl alacsonyra tesszük a mércét, a diákok nem érznek kihívást, és egyik esetben sem következik be a vágyott fejlődés.

További fejlesztési sajátosság, hogy a *kutatástól a felhasználásig*, a teljes munkafolyamatot érinti, hétköznapi szóhasználatlál élve „egy kézben tartja”. Kutatók, tananyagfejlesztők, képzők és felhasználók együtt dolgoznak. Ezzel egy lehetséges mintát is adnak a kívánatos együttműködésre: a különböző szakértelmet hogyan lehet összehangolni és célirányos kompetenciafejlesztésben felhasználni. Ezek szerint a fejlesztési folyamat első szakasza a *tanulók gondolkodásmódjának, nézeteinek a feltárása*. A második szakaszban, a feltárt helyzet, az eredmények alapján a *fejlesztendő területek meghatározása* történik, vagyis annak az eldöntése, hogy melyek azok a legkritikusabb területek, amelyek a legsürgősebb beavatkozást kívánják. A harmadik szakaszban a fejlesztendő területekre rímelő, azzal adekvát fejlesztőprogram

kialakítása valósul meg. Negyedik szakaszban a program tesztelése zajlik. Az utolsó fázis az írásbeli visszajelzések és a szóbeli vita alapján a program javítása, majd intézményesítése.

A *projekt alapelve* a partnerség, a megfelelés, a szinergia és a gyakorlatorientáltság. A *partnerség* magába foglalja az együttműködést és aktív kooperációt a szakmai partnerekkel. A *megfelelés* a külső és a belső elvárásokra vonatkozik hatályos jogszabályi környezetben. A *szinergia* azt jelenti, hogy az interdiszciplináris szaktudás integrálásával magasabb szintű, új tudás válik lehetővé. A *gyakorlatorientáltság* értelmében kimenet a társadalmi-gazdasági eredményesség javulása az európai sztenderdek és irányelvek napi rutinná tételével.

A feladat komplexitásából és az alapelvekből következik, hogy az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet más kutató és fejlesztő intézményekkel partneri együttműködéssel valósította meg a projektfeladatokat. A közreműködők kiválasztásakor az volt a szempont, hogy egy intézményen belül rendelkezésre álljon az informatikai szaktudás a keretrendszer kiépítéséhez, a kutatói, fejlesztői és képzői potenciál a pilot projekt kidolgozásához és megvalósításához. A szakemberek készek legyenek együttműködni, és képesek legyenek a felhasználók szükségleteire reagálni. Minden feltétel adott volt a Szegedi Tudományegyetemen, és hamarosan megkezdődhetett a munka.

A különböző profilokkal rendelkező intézmények együttműködése a személyes kapcsolattartás útján valósult meg. *Farkas Katalin* főigazgató, *Németh Balázs* projektvezető és *Garami Erika* kutató az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet; *Klein Sándor* egyetemi tanár a Pécsi Tudományegyetem; *Farkas Olga* elnök, vezető szakértő az MTA Szegedi Akadémia Bizottság Állampolgári Kompetenciák Munkabizottság; *Bali Ferencné* kuratóriumi elnök a Dél-alföldi Pedagógiai Modernizációs Alapítvány; *Tóth Károly* önkormányzati képviselő Szeged MJVPH; *Döbör András* igazgató és *Lengyel Sándorné* osztályvezető az SZTE JGYPK Szakképzési, Továbbképzési és Távközponti Központ (továbbiakban központ) képviselőjében szervezte a projektfeladatok megvalósítását.

A Szegedi Tudományegyetem és a Pécsi Tudományegyetem kutató-oktatóiból alakult MTA Szegedi Akadémiai Bizottság Állampolgári Kompetenciák Munkabizottság a teoretikus és empirikus kutatásokban működött közre. A különböző tudományterületek képviselőiből álló kutatóközösség interdiszciplináris voltánál fogva képes az állampolgári képzés több dimenziójában járni, ám *ugyanarra* az állampolgárra irányuló hatások megragadására és az összefüggések feltárására. A kutatóközösség a demokratikus állampolgárságra képzés társadalmi, gazdasági, kulturális, politikai és jogi kompetenciafejlesztési viszonyrendszerében keresi a gazdasági növekedés ösztönzésének lehetőségeit.

Pilot projekt

Most lépünk be a központ világába, és ismerjük meg azt, hogy mi történt az elmúlt fél év alatt. Mindenekelőtt az a legfontosabb, hogy a pilot projekt itt zajlott, amely egy országossá szélesedő kutatási program kiindulópontja lett. Hogy került a választás a központra? A kutatás tárgya két területre fókuszál, a *gazdasági-társadalmi kérdésekre és az állampolgári kompetenciákra*. A központ mind a két területen biztató háttérrel és komoly képzői tapasztalattal rendelkezik.

A központban a *gazdasági és társadalmi* kérdésekhez kapcsolódóan a *munkaerőpiaci tudatosság* témában. 2006-ban fókuszcsoporthoz vizsgálat zajlott. A vizsgálat az SZTE által vezetett a „Dél-alföldi felsőoktatási intézmények benchmarking alapú minőségértékelési rendszerének kialakítása” című HEFOP projekt keretében valósult meg. Felszínre került, hogy a felsőfokú szakképzés hallgatóinak tudatában nem jelenik meg a piacképes és versenyképes ismeretek megszerzéséért az egyéni felelősségvállalás és a személyes erőfeszítés szükségessége. A köz-

pont azonnal reagált erre a tényre, és intézkedési tervet készített, amit meg is valósított a *tudatosabb munkavállalói jövőkép* formálása érdekében.

A másik terület az *állampolgári kompetenciák*. A központ ezt a területet is támogatja azzal, hogy 2004-ben elindította a KOMPASZ képzői folyamatot (iránytű a fiatalok emberi jogi neveléséhez). Negyedik éve, hogy meghonosította az európai képzési kultúrát az ifjúságsegítő szakon. Az ehhez kapcsolódó tananyag európai uniós keretek között értelmezhető. A jogállamiság és a működő demokrácia értékei mentén készült kézikönyvet mára már 28 nyelvre lefordították. A tartalma jóval túllépi az országhatárokat, és elősegíti, hogy az *európai polgár* gondolatísága valósággá váljon. Tehát egy megkezdett innovatív folyamatba ágyazódott a jelen kutatás.

A pilot projekt lényege, hogy a lehető legjobban összeérjen a fejlesztői szándék és a fejlesztetben az eredmény. Ezért a cél érdekében *koncentrálódnak a kutatói, fejlesztői és képzői kapacitások*; a fejlesztési folyamatban a fiatalok „személyes bevonódással” és *folyamatkövetéssel* válnak érdekeltté, hogy figyelemmel kísérjék a fejleményeket. Az adatfelvétel, a fejlesztőprogram kipróbálása és tesztelése *ugyanabban a célcsoportban történik*. Az eredmények intézményesítése is ugyanabban az intézményben, a központban valósul meg. A pilot projekt záróakkordja, hogy 2008 őszétől a felsőfokú szakképzés hálótervébe szerepel az *Állampolgári kompetenciák* című kurzus, amely a fejlesztési eredményeket integrálja.

A fejlesztési logika kipróbálása a helyzetfeltárással kezdődött: milyen nézetei vannak a szakképzésben tanulóknak a gazdasági és társadalmi kérdésekről az állampolgári létel összefüggésben. Az állampolgári lét értelmezésének általános keretrendszerét a CRELL Aktív Állampolgárság a Demokráciáért Projekt (Active Citizenship for Democracy) megállapításai képezik (2006). A mérőeszköz-szerkesztéshez támpontot az európai indikátorok adtak. Az adatfelvétel 2008. február 4-14-ig zajlott, 1110 fővel. Belső rendezvényen, márciusban az eredményeket megismerték a hallgatók is. Majd a fejlesztő team meghatározta, hogy melyek azok a területek, amelyek a kívánt állampolgári léthez képest a legkritikusabbak, vagyis a legsürgetőbb beavatkozást kívánják. A team prioritásokat állított fel, és az első négy területre rímelően áprilisban megalkotta a fejlesztő programcsomag első elemét, *Az állampolgári tudatosság – felelős jövőépítés* tanórát. A tanóra tesztelése májusban zajlott. Még ugyanabban a hónapban, a tesztelés eredményét is hasonlóan az előzőekhez, a hallgatók megismerték, és tanári irányítással megvitatták.

A hallgatók bevonásával történő fejlesztés nagy előnye, hogy a fejlesztési folyamatban a fiatalok megismerték, hogy az adott témában hogyan gondolkoznak. Egészen másképpen hallgatták azoknak a kutatásoknak az eredményeit, amelyek róluk szóltak, és egészen más aktivitást mutattak az interaktív műhelymunkában, mint minden más esetben. A fejlesztő folyamat nővumára hívjuk fel a figyelmet. Mindezt nem a fiatalok nélkül, a fejük fölött, hanem velük együtt tettük. Azok körében teszteltük a programot, akik adatokat adtak a vizsgálathoz, akiknek és akikről szólnak a fejlesztések. Az adatokat szolgáltató hallgatók számára szervezett belső rendezvényekkel és személyes eszmecserekkal, informális találkozásokkal megtörtük a jeget, mert az eredményeket elsőként azok ismerték meg, akik a fejlesztő programcsomag kialakításához személyes közreműködéssel járultak hozzá, és nem a „szakmai elit”, az oktatáspolitikusok és a döntéshozók. A leglényegesebb, hogy a kutatói, a fejlesztői, a képzői, és a hallgatói elképzelések „élő kapcsolatban” csiszolódtak egymáshoz, mígnem a két pólus összeért: a fejlesztői szándék és a fejlesztésben részesülő diák.

A mérések eredményeivel adekvát fejlesztési irányok

A helyzetfeltárási eredményei felhívták a figyelmet a következő négy területre, amely sürgős beavatkozást kíván: (1) a szakképzésben tanulók politikához fűződő viszonya, politikai attitűdje; (2) jövőképpel kapcsolatos, anyagi és szociális jóléttel, társadalmi kapcsolati rend-

szerrel összefüggő nézetek, elgondolások; (3) szociális iskolai és munkahelyi kontextusban, szervezeti élethez fűződő társas kapcsolati rendszer; (4) szociális és személyes konfliktusmegoldás. A tanórai fejlesztő anyag segíti az elmozdulást a fenti területeken. A tanóra átfogó célja az állampolgári tudatosság növelése és a figyelem ráirányítása a felelős jövőépítés jelentőségére.

A fejlesztő óra a nagy pedagógiai és pszichológiai iskolák bevált módszereit, módszerkombinációit alkalmazza. Dominál a csoportmunka nyílt, plenáris vitával. A feladatok a személyes és közös érdeket tudatosítják a tudatos állampolgári léttel kapcsolatban. Azt, hogy a személy elemi érdeke, hogy aktívan vegyen részt az őt érintő folyamatban, és közös érdek, hogy az autonómia adta lehetőséggel tudjanak élni a közösségek. A fejlesztő órán támogató és magasabb bizalomszintű a légkör. Fő cél az igény és érdeklődés felkeltése a téma iránt. A módszerekben nincsenek új elemek, legfeljebb a módszerkombináció, ami új. A pedagógusok körében ismert Dewey pedagógiája, a reformpedagógia, a *Carl Rogers*, és Magyarországon *Klein Sándor* nevéhez kötött személyközpontú megközelítés, a humanisztikus irányzat, és még sorolhatnánk az alternatív pedagógiai lehetőségeket, amelyek rendelkezésre állnak. Igen gazdag a téma szakirodalma, széles körben magyarul is hozzáférhető, a probléma csak az, hogy nem vált napi rutinná a lényegi tanítás és tanulás gyakorlata. (Az óra szellemiségét formálta még a közelmúltban, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet által, Budapesten, 2008. február 21.-én megrendezett „Az emberi jogokról az oktatásban” című kerekasztal-beszélgetés is. A beszélgetésen az Oktatási és Kulturális Minisztérium, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, a Szegedi Tudományegyetem, a Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálati és a Demokratikus Ifjúsáért Alapítvány képviselői, a téma szakértői vettek részt.)

A tanóra eredményességének két kritériuma volt, az egyik, hogy az óra végén mindenkinek legyen legalább egy új momentum, amire eddig még nem gondolt, vagy egy valami, amire rájött, vagy amivel szembesült. A másik kritérium, hogy a diákok az órát elfogadják, és jónak ítélik meg. A hallgatói vélemények messze meghaladták a vártakat, pozitív irányban. Az óra tartalmát 10 fokozatú skálán 8-as és 9-es értékre, a módszert 9-es és 10-es értékre becsülték. Néhány hallgatói véleményt emelünk ki a tananyagról: „ezeken a kérdéseken eddig nem igazán gondolkodtam, de érdekes, új átgondolnivalót kíván”, „tetszett, hogy elvárás volt az egymásra figyelés, egymás végighallgatása, a közös véleményformálás, és a nyilvánosság”, „együtt többet tehetünk a jövőért, egymásért és magunkért”.

A fejlesztési elképzelések kiterjesztése

A kedvező tapasztalatok megerősítették a kutató-fejlesztő csoportot, hogy a fejlesztési elgondolás eredményes és reményteljes. Így a fejlesztő team a központ falait átlépve hamarosan a szegedi szakközépiskolákban folytatta a munkát. A metodika ugyanaz volt: adatfelvétel és az eredményekre épülő fejlesztés. Közben a mérőeszköz is finomodott, és az elektronikus keretrendszer is folyamatosan épült. A kutatás második szakaszának a megvalósulása 2008. március 10-21-e között a következő szegedi közoktatási intézmények bevonásával zajlott: Csonka János Műszaki Szakközépiszkola és Szakiskola, Déri Miksa Ipari Szakközépiszkola, Gábor Dénes Gimnázium és Műszaki Szakközépiszkola, Krúdy Gyula Kereskedelmi, Vendéglátóipari Szakközépiszkola és Szakiskola, Széchenyi István Gimnázium és Szakközépiszkola, Szegedi Móravárosi Szakközép- és Szakiskola, Vasvári Pál Közgazdasági Szakközépiszkola, Vedres István Építőipari Szakközépiszkola, Szeged Városi Kollégium.

A kutatás befejező szakaszában az e-adatfelvétel már a kiépült elektronikus mintavételi keretrendszer segítségével folyt. Az országos reprezentatív vizsgálat véglegesített e-mérőeszközzel, településméret és iskolafenntartók szerint a hazai szakközépiszkolák 9. és 11. évfolyamain zajlott, 2008. június 11-én. Várakozásainknak megfelelően 1344 szakképző intézményben tanuló diák gondolkodását ismertük meg szinte pillanatok alatt.

A további fejlesztési elképzeléseket egy következő projektben fogjuk megvalósítani, aminek az a lényege, hogy az alkalmazott fejlesztési logikát országosan kiterjesztjük. Országos kutatási eredmények alapján is meg fogjuk határozni azokat a fejlesztési irányokat, amelyekkel összhangban fejlesztőprogramot dolgozunk ki. Ennek a tesztelése már országos e-mintán fog megtörténni. Az e-mintavételi eljárás és az automatikus adatfeldolgozás következtében a tananyagfejlesztők azonnal munkához láthatnak, és rövid idő alatt széles körben elkezdődhet a célirányos kompetenciafejlesztés folyamatának ösztönzése.

Fejlesztő programcsomag

Közben elkészült a tesztelt tanóra tapasztalataira épülő, többszintű fejlesztő programcsomag. A koncepcionális háttérrel a *Szegedi Tudományegyetem Alkalmazott Társadalomismereti Tanszéke* alakította ki. A tanszék az ember és társadalom műveltségi területen jelentős fejlesztői potenciállal rendelkezik. Tapasztalatokat szerzett a bolognai rendszerű alap és az idén újonnan induló mesterképzési szakok kidolgozásakor. Az intézményi szintű állampolgári kompetenciák fejlesztésének koncepcionális alapjairól több tanulmány is készült.

A programelemeket a szegedi *Dél-alföldi Pedagógiai Modernizációs Alapítvány* dolgozta ki. Az alapítvány a kompetenciafejlesztés módszertanában jeleskedik. A fejlesztő programcsomag a következő főbb elemekből áll: „Állampolgári tudatosság – felelős jövőépítés” című tanórai fejlesztő anyag (45 perc); „Demokrácia és partnerség” című társadalmi célú, interaktív műhelyfoglalkozások anyaga (4x45 perc); „Állampolgári kompetenciák” című kurzus anyaga, módszertani útmutatás összeállítása a kifejlesztett tananyag felhasználásához, tanórát és társadalmi napokat szervezők és vezetők részére (képzők képzése, 2x45 perc); „Állampolgári kompetenciák” című kurzus felsőfokú szakképzésben tanuló diákok számára (15 óra); „Állampolgári kompetenciák az iskolavezetés gyakorlatában” című, szakképzéssel foglalkozó tantestületek számára továbbképző program (30 óra). Utóbbi programelemnél nagyon fontos, hogy ugyanolyan irányú impulzusokat kapjon a tantestület, közel azonos időben, mint a diákok. *Cél a tantestület érzékenyítése a diákok világához hasonlóan, azt az elvet követve, hogy a mintaadás segíti a sikeres szemlélet- és viselkedésváltozást.*

A projekt teljesítette vállalásait, kiépült a további kutatásokra is alkalmas e-keretrendszer, és rendelkezésre áll a fejlesztő programcsomag. A számok tükrében mérlegelve 3877 diák gondolkodását ismertük meg a témában; szakmai tapasztalatcseréket, rendezvényeket 228 fő látogatta, köztük diákok és tanáraik; társadalmi célú napokon 190 fő vett részt, ahol a civil szervezetek, önkormányzatok képviselői is megjelentek; a tanóra tesztelésében 309 diák működött közre. A projektfeladatok teljesítése közvetlenül 4604 fő bevonásával történt, a multiplikátori hatás következtében pedig további fiatalok és felnőttek kaphatnak inspirációt a változáshoz.

Eredmények jelentősége

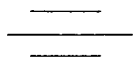
A projektben megvalósult intézményközi és városok közötti együttműködés mintaként is szolgál a különböző szereplők számára. Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Szeged város és a Szegedi Tudományegyetem döntéshozói, elméleti és gyakorlati szakemberei példát adtak arra, hogy egybehangolt célirányos tevékenységgel jobb eredményt érhetünk el, és közösen ösztönözhetjük az állampolgári kultúra fejlődését.

Az államháztartáson belüli és kívüli intézmények feladatai között nem szerepel a *demokratikus folyamatokat támogató célirányos kompetenciafejlesztés*. Előreláthatóan a projekt-eredmények azt fogják előmozdítani, hogy a kiépült jogi szabályozás és a demokratikus intézményrendszer jobban betöltse funkcióját. Az intézményrendszert működtetők és azt igénybe

vevő állampolgárok *képesek legyenek* uniós keretek között értelmezhető joggyakorlásra és kötelezettségek teljesítésére, nagyobb felelősséget vállaljanak önmagukkal és az intézményekkel szemben.

Az eredmények szervezett disszeminációja elősegíti, hogy a szakképzés területén a fiatalok állampolgári kompetenciája és társadalmi, gazdasági tudatossága fejlődjön, és aktívabb szereplőkké váljanak a helyi, a regionális, a területi-, a nemzeti- és az európai közösségben. Bízunk benne, hogy a projekt folyamánként több ember megtanulja alkalmazni a jogállamiság elveit és normáit a napi életben, és megértik azt is, hogy a társadalmi jólét a teljesítménytől függ. A kifejlesztett kompetenciák pedig a humán tőke innovatív tényezőivé válnak.

A kutatást a Munkaerőpiaci Alap terhére az Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatta.

Dr. KOLTAY TIBOR

főiskolai tanár

Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar

Informatikai és Könyvtárgyományi Tanszék

Jászberény

Az új tanuláskultúra és az információs műveltség

Györy Csaba a Módszertani Közlemények 2008. évi 2. számában megjelent írásának mondanivalója⁷ szinte rímel mindarra, amit az információs műveltségről pedagógusoknak el kell mondanunk. Mielőtt az információs műveltség fogalmát meghatároznánk, mondjuk, el, hogy a hasonlóságok annak köszönhetőek, hogy az új tanuláskultúra és az információs műveltség nagyjából ugyanazon pedagógiai elvek mentén formálódik. Bár nem kizárólagos alapja, de azért az információs műveltség igen gyakran kötődik a konstruktivista elvekhez, sőt a legmarkánsabban Paulo Freire által képviselt „felszabadítás pedagógiájához” is, hiszen az információs műveltség elterjesztése végső soron annak hat ellene, hogy az információt meghatározott személyek, csoportok, érdekszférák kisajátítsák.⁸ Freire elképzeléseiből különösen figyelemre méltó a valóság kritikus elemzésére való törekvés⁹, hiszen ez érvényes az elnyomott országokban élők körén kívül is, ráadásul a kritikai attitűd az információs műveltség fontos alkotóeleme, bármelyik értelmezését nézzük is.

Miként is érhetjük el ezt az információs műveltség birtokában?

Az információs műveltség a digitális világban alapvető emberi jog. Az információs műveltség lehetővé teszi, hogy információkhoz jussunk egészségünkről, környezetünkről, oktatásunkról és munkánkról. Az információs műveltséget tehát be kell építeni az alapfokú, a középfokú és a

⁷ Györy Csaba: Az élethosszig tartó tanulás és az új tanuláskultúra. Módszertani Közlemények, 48. évf. 2. sz. 2008. 49–52.

⁸ Doherty, J. – Ketchner, K. 2005. Empowering the Intentional Learner: A Critical Theory for Information Literacy Instruction. Library Philosophy and Practice, vol. 8, no. 1, <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/doherty-ketchner.htm> (Letöltve 2006. április 11.)

⁹ Freire, P.: A felszabadítás pedagógiája. In: Andragógiai szöveggyűjtemény II. (szerk. Maróti Andor). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997. 27–33.